

ŚLADY OSADNICTWA Z EPOKI BRĄZU I WCZESNEJ EPOKI ŻELAZA

W materiałach ceramicznych wydzielono około 50 fragmentów naczyń należących do kultur z okresów poprzedzających rozwój dominującego na tym stanowisku osadnictwa ze starszego i młodszego okresu przedrzymskiego.

Potraktowano je jako materiał luźny w obrębie zachodniej i w południowej części odkrytej przestrzeni osady kultury przeworskiej, zalegający na poziomie spągu humusu i w warstwie kulturowej w obrębie ha III oraz w kilku obiektach (obiekt 59, ha III, ar 59; obiekt 901, ha III, ar 16) jako komponent wtórny (ryc. 9).

W większości są to mało charakterystyczne fragmenty naczyń, zróżnicowane pod względem technologicznym. Pośród nich występują słabo wypalone fragmenty o wygładzanej i wyświecanej powierzchni i rozwarstwiających się przełomach. Inne cechuje domieszka tłuczni o gruboziarnistej frakcji, przebijająca się przez wygładzaną, ciemnobrunatną powierzchnię. Wspomniane skrajnie różne technologie wytwarzania naczyń wskazują, że nie mamy do czynienia z homogenicznym zespołem jednej fazy osadniczej.

Zaobserwowany pewien zestaw cech technologicznych i stylistycznych pozwala łączyć go przede wszystkim z kulturą łużycką z środkowej, młodziej i późnej epoki brązu oraz wczesnej epoki żelaza (ryc. 10: 1–7). Podstawą szczegółowego wnioskowania będzie analiza pojedynczych fragmentów ceramiki o wyraźnych cechach diagnostycznych.

Wczesną fazę osadniczą określa fragment brzuśca o wyświecanej powierzchni i rozwarstwiającym się przełomie, zdobiony odmianą niezbyt szerokich żłobków w układzie pionowym (materiał wtórny z obiektu 59, ha III, ar 53; ryc. 10: 1). W Polsce środkowej ta odmiana pionowych żłobków pojawia się w kulturze łużyckiej w III okresie epoki brązu i ma kontynuację w innych odmianach w ciągu IV okresu epoki brązu (H. Wiklak 1963, s. 40, tabl. XI: 6, XX: 4, 8, XXII).

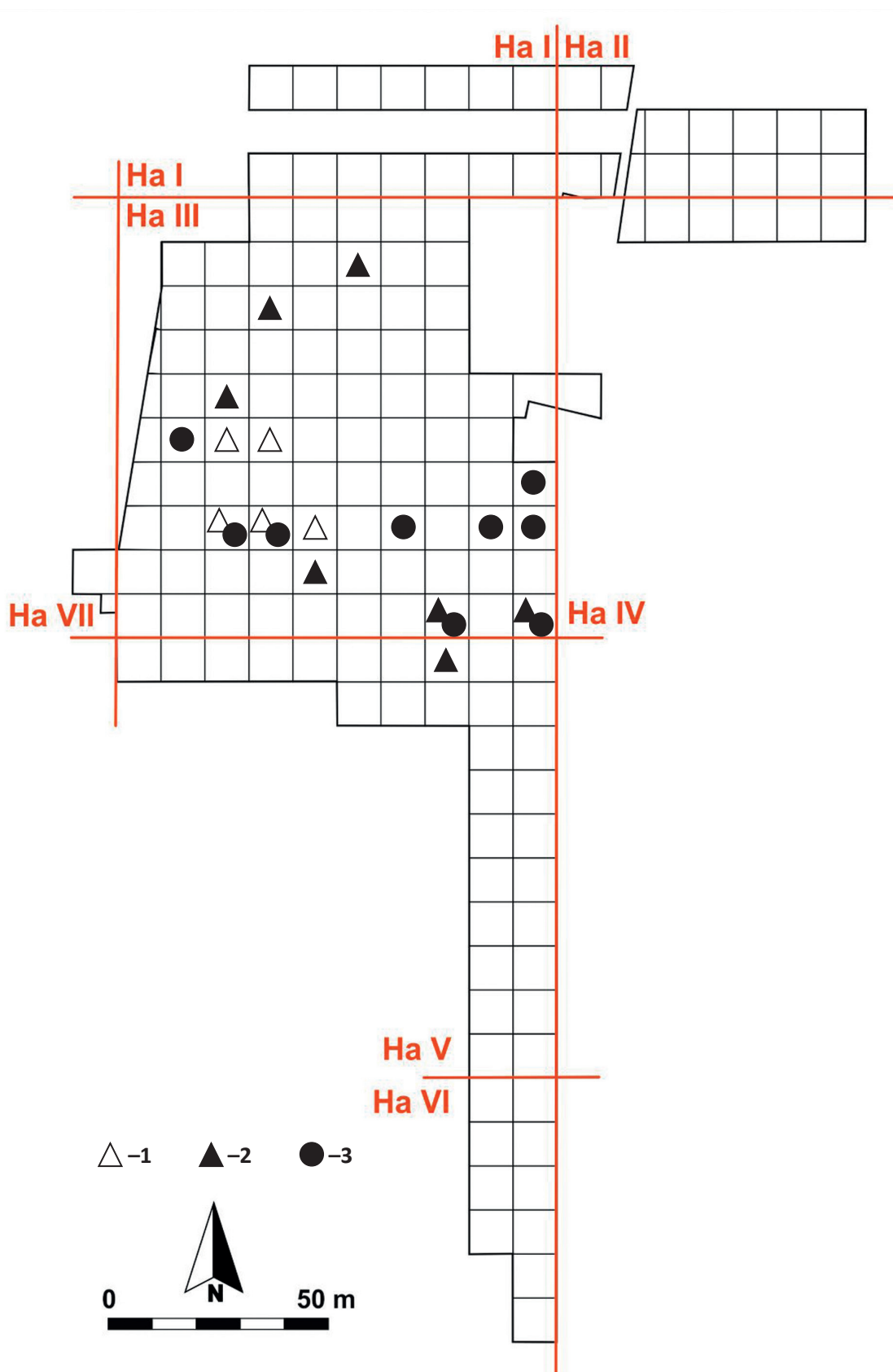
Nieduży fragment talerza (placka) o lekko ścienionym i zaokrąglonym brzegu, wykonanego według technologii łużyckiej z epoki brązu, podobnie charakteryzuje się niejednorodnym przełomem (ha III, ar 89; ryc. 10: 6). Słabo czuła chronologicznie forma płaskiego talerza o charakterze interregionalnym występuje w kulturze łużyckiej w IV i V okresie epoki brązu i upowszechnia się zwłaszcza w okresie halsztackim. Obecna jest również w kulturze grobów kloszowych i kulturze pomorskiej (I. Marchelak, L. Tyszler 2003, s. 89–91, ryc. 102).

Na innym, niewielkim fragmencie talerza (placka) na jego wierzchniej stronie widoczne są odciski ziaren i oplewek prosa (materiał wtórny z wypełniska obiektu 901, ha III, ar 16). Ten rodzaj zdobnictwa występującego na talerzach znany jest z łużycko-pomorsko-kloszowego kompleksu osadniczego z okresu halsztackiego i okresu lateńskiego (po środkowy okres lateński) w Grabku, stan. 11, woj. łódzkie (B. Muzolf 2002, s. 219, 222–223, ryc. 110, 159: 1, 165: 8; A. Bieniek 2002, s. 470–471). B. Muzolf wydzielił je jako typ V (odm. Aa1) talerzy z wymienionego stanowiska.

Ogólnie z horyzontem wczesnej epoki żelaza można łączyć fragmenty barwy czarno-brunatnej, wśród nich zaś liczne z domieszką gruboziarnistego białego tłuczni stosowanego m.in. w naczyniach o wychylonych wylewach (ryc. 10: 3–4, 7).

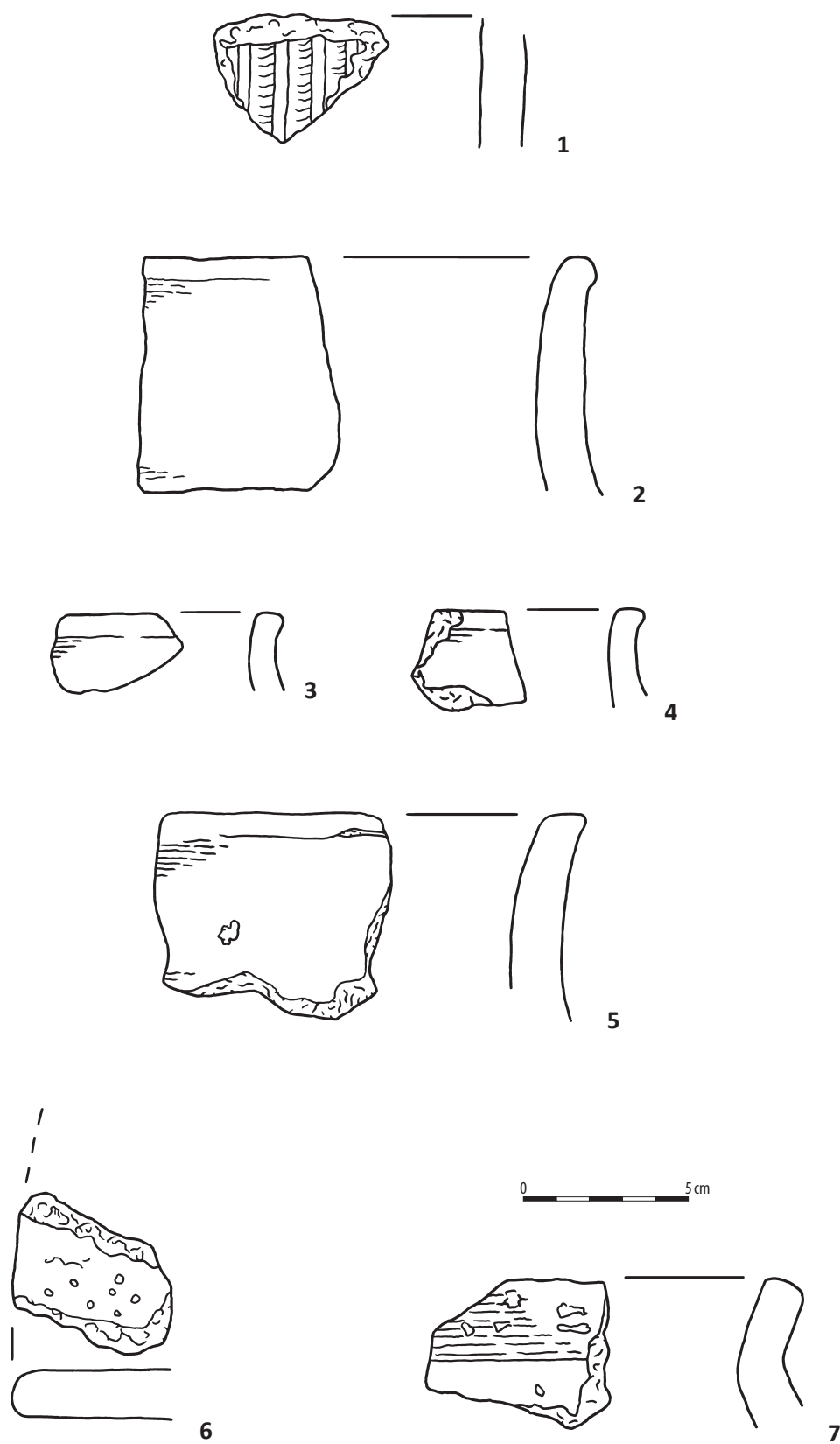
W konkluzji należy stwierdzić, że w Witowie, stan. 14–15, ślady osadnictwa kultury łużyckiej umieszczać można w przybliżeniu w granicach od III i w ciągu IV i V okresu epoki brązu, po okres halsztacki C i D wczesnej epoki żelaza. Kontynuacja osadnictwa miała miejsce jeszcze w okresie lateńskim reprezentowanym przez kulturę pomorską. Należy zauważyć, że obszar dorzecza górnej Bzury pozostawał we wspomnianym przedziale chronologicznym w zasięgu grupy środkowopolskiej kultury łużyckiej (Z. Kaszewski 1975, ryc. 2–6; J. Dąbrowski, A. Gardawski 1979, ryc. 36, 44, 55–56). Na przełomie okresów halsztackiego i lateńskiego ekspandowała na teren Polski środkowej, w tym w rejon górnej Bzury, kultura pomorska, z czasem ulegająca asymilacji, przejmując m.in. miejscowe formy ceramiczne (I. Jadczykowa 1975, s. 184, ryc. 1)

Prezentowany luźny materiał ceramiczny znaleziony został na niżej położonych partiach osady, w jej zachodniej i południowej strefie, co może dowodzić jego zalegania w warstwach akumulacji wtórnej. Ponadto, żaden z obiektów nie został w stopniu bezdyskusyjnym przyporządkowany omawianemu osadnictwu z epoki brązu i wczesnej epoki żelaza.

Ryc. 9. Witów, stan. 14–15, pow. Łęczyca, woj. łódzkie. Dyspersja materiału ceramicznego kultury łużyckiej i kultury pomorskiej (znaleziska luźne). 1 – kultura łużycka epoki brązu, 2 – kultura łużycka epoki brązu i żelaza, 3 – cykl łużycko-pomorski.

Fig. 9. Witów, site 14–15, district of Łęczyca, province of Łódź. Dispersion of ceramic artefacts from the Lusatian and Pomeranian cultures (loose finds). 1 – Lusatian culture of the Bronze Age, 2 – Lusatian culture of the Bronze Age and the early Iron Age, 3/ Lusatian-Pomeranian horizon.

Ryc. 10. Witów, stan. 14–15, pow. Łęczyca, woj. łódzkie. Materiał ceramiczny: 1/ w-wa kulturowa – ha III, ar 100; 2 – w-wa kulturowa – ha III, ar 52; 3–4 – w-wa kulturowa – ha III, ar 78; 5 – w-wa kulturowa – ha III, ar 98; 6 – w-wa kulturowa – ha III, ar 89; 7 – w-wa kulturowa – ha III, ar 79.

Fig. 10. Witów, site 14–15, district of Łęczyca, province of Łódź. Ceramic artefacts : 1/ cultural layer – ha III, are 100; 2 – cultural layer – ha III, are 52; 3–4 – cultural layer – ha III, are 78; 5 – cultural layer – ha III, are 98; 6 – cultural layer – ha III, are 89; 7 – cultural layer – ha III, are 79.